kaulų. 2,3 m gylyje toliau kasta PR šurfo kampe 1x1 m dydžio plote dėl saugumo reikalavimų. Po juodos žemės sluoksniu, 2,7–2,8 m gylyje, kastas 20–25 cm storio pilkos žemės sluoksnis. Įžemis pasiektas 3,05 m gylyje nuo žemės paviršiaus.

Šurfas 5 2x1 m dydžio. Po asfalto danga kastas 30–40 cm storio pilkos žemės sluoksnis su statybinėmis griuvenomis ir šaknimis. Po šiuo sluoksniu atsidengė 25–35 cm storio betono sluoksnis, kurį pašalinus 1,55x1,1 m dydžio plote kastas 35 cm storio pilkos žemės su griuvenomis ir šaknimis sluoksnis. Šurfas kastas iki 90 cm gylio nuo žemės paviršiaus, įžemis nepasiektas dėl atidengtų elektros tinklų. Šiame šurfe aptiktos kelios XVIII–XX a. I pusės buitinės keramikos šukės, gyvulių kaulai.

Šurfas 6 2x1 m dydžio. Šurfo R dalyje, sienelėje, 10 m gylyje atkastas rausvų plytų (27x?x5,5; ?x16x8,5 cm dydžio) pamato fragmentas, rištas kalkių skiediniu. Mūro ilgis – 1 m, plotis – nenustatytas, aukštis – 1 m, apačia nepasiekta. Šis mūras priklauso buvusiam Talmud Toros draugijos ir Vilniaus geto kalėjimo pastato V korpusui. Remiantis istoriniais duomenimis ir planais, jis datuojamas XIX a. pradžia. Likusiame šurfo plote iki 1,2 m gylio kastas statybinių griuvenų sluoksnis, jame rasta keletas XVII–XVIII a. buitinės keramikos šukių. 1,2 m gylyje nuo žemės paviršiaus atidengtas 60–65 cm pločio ir 1,15 m ilgio pamatėlis – greičiausiai buvusio pamato apačia. Įžemis nepasiektas.

Šurfas 7 2x1 m dydžio. Centrinėje šurfo dalyje 16 cm gylyje atkastas rausvų plytų (35x15,5x7; 33,5x15x7,5 cm dydžio) mūras, rištas kalkių skiediniu. Pamato ilgis – 90 cm, plotis – 56 cm, aukštis – 1,14 m (H_{abs} 115,13 m). Šis pamatas taip pat priklauso buvusiam Talmud Toros draugijos ir Vilniaus geto kalėjimo pastato V korpusui. Remiantis istoriniais duomenimis ir planais, jis datuojamas XIX a. pradžia. Šurfo V dalyje iki 1,3 m gylio nuo žemės paviršiaus kastas pilkos žemės sluoksnis su statybinėmis griuvenomis, jame rasta keletas XVIII a. buitinės keramikos fragmentų ir gyvūnų kaulų.

Excavations in Vilnius Old Town

In 2022, the APC carried out excavations in the surroundings of two houses built in the 19th and early 20th centuries. Three trenches (31.6 m^2 total area) were excavated around a 3-unit house at 21 Aušros Vartų St. (Fig. 1). They revealed 19th- and 20th-century layers over 3.35 m thick which were formed during the construction of the current building and contained fragments of a stone pavement (Fig. 2) and 17th-century stove tiles. Seven test pits (20.5 m^2 total area) were excavated at 3 Lydos St. (Fig. 3), revealing an 18th- and 19th-century layer up to 2.1 m thick (Fig. 3) containing 17th- and 19th-century household pottery sherds, animal bones, and the memorial stone of a woman who died in 1827 (Fig. 4).

Vida Indrulėnaitė-Šimanauskienė

Arsenalo gatvė 1

Vilniaus Žemutinės pilies teritorijoje Arsenalo g. 1 šaligatvio dalyje vykdant dujotiekio vamzdžio avarijos likvidavimo darbus buvo atlikti detalieji tyrimai. Jų metu ištirtos 2 perkasos, bendro 103 m^2 ploto (1 pav.). Arčiausiai tirtos vietos Arsenalo g. 2001 m. archeologinius tyrimus atliko G. Rackevičius (*ATL 2001 metais*, 2002, p. 212–213). Jų metu užfiksuotas XVIII–XIX a. 502 posesijos R pastato liekanų ŠR vidinis kampas, kuriame atsidengė buvusios krosnies pamatas ir plytų grindų liekanos. Šis pastatas (ar bent jau ŠR jo dalis) buvo pastaty-

tas XVIII a. ir nugriautas XIX a. 4 dešimtmetyje Vilniaus pilių teritorijoje įrengiant tvirtovę. XX a. tiesiant dujotiekį pastato požeminė dalis buvo dar kartą suniokota. 1994 m. Arsenalo g.

0 20,5 m

1 pav. Tyrimų situacijos planas: 1 – tirtos perkasos; 2 – atidengtas mūras. V. Indrulėnaitės-Šimanauskienės brėž.

Fig. 1. Area plan: 1 – trenches; 2 – exposed masonry.

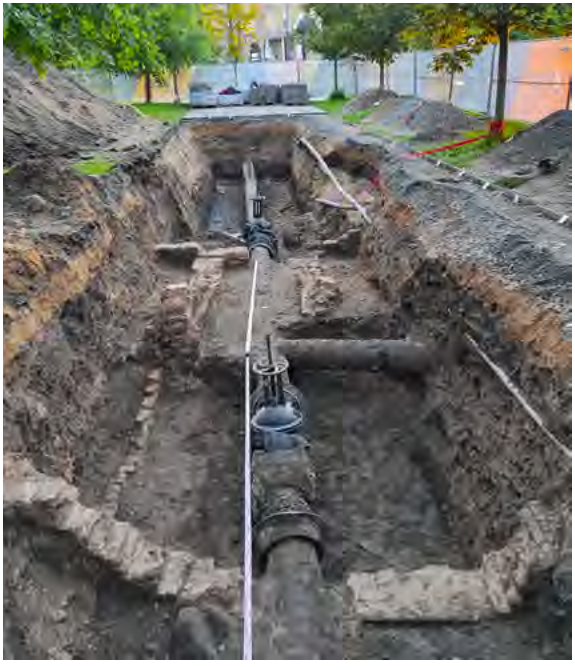

3 S. Sarcevičiaus tyrimų metu aptikti plytų mūro pastatų fragmentai, kurie galėjo būti statyti XVIII a. (*ATL 1994 ir 1995 metais*, 1996, p. 166–169). 2002 m. rekonstrukcijos darbų metu Arsenalo, T. Vrublevskio ir Žygimantų gatvėse atkastos XVIII–XIX a. miesto inžinerinės komunikacijos, atidengti XVII–XIX a. pradžios mūrinių ir medinių statinių pamatai, XIX a. gatvių grindinių fragmentai (*ATL 2002 metais*, 2005, p. 184–185).

Perkasa 1 formuota šaligatvio dalyje, į Š pusę nuo Arsenalo g. 1 esančio pastato. Ji buvo 21,1–21,4 m ilgio ir 3,7–4,3 m pločio, bendro 86 m^2 ploto. Ilgosiomis kraštinėmis ji orientuota R–V kryptimi. Perkasa tirta iki 2–3 m gylio. Pašalinus paviršiuje buvusias betonines šaligatvio plyteles aptiktas 20–35 cm storio skaldos sluoksnis, po juo glūdėjo 40–65 cm storio geltonos spalvos smėlio sluoksnis. Nuo 70 cm gylio fiksuotas perkasimas, jame Š pjūvyje atidengtas elektros kabelio vamzdis, orientuotas R–V kryptimi. Perkasos V dalyje iki 2 m gylio slūgsojo molingo smėlio sluoksnis, kuriame rasta XVIII–XIX a. radinių. 1,6 m gylyje atidengtas dujotiekio vamzdis orientuotas R–V kryptimi. Po juo iki pat 3 m gylio buvo tirtas juodos spalvos durpingas sluoksnis, kuriame rasta gyvūnų kaulų ir XVII a. II pusei–XVIII a. būdingų radinių fragmentų, tarp jų aptiktas peilio fragmen-

0 5 cm

2 pav. Perkasoje 1 rastas peilio fragmentas. I. Babušytės nuotr.

Fig. 2. Fragment of a knife discovered in Trench 1.

3 pav. Perkasoje 1 atidengti mūrai. V. Indrulėnaitės-Šimanauskienės nuotr.

Fig. 3. Masonry fragments uncovered in Trench 1.

tas su kaulinėmis ornamentuotomis kriaunomis (2 pav.). Perkasos R dalyje situacija buvo kitokia – tirtas dujotiekio vamzdžio ir šulinių įrengimo metu perkastas gruntas. Šioje perkasos dalyje fiksuotas 7 cm storio juodas durpingas gruntas pasiektas tik Š pjūvyje nuo 2,65 m gylio. Perkastame grunte nuo 70 cm gylio atidengti mūrų fragmentai (3 pav.). Mūras sudarytas iš rusvos, rudos ir rausvos spalvos plytų, rištų kalkių skiediniu. Plytos 24,5x12x3,5; 25x12,5x4,5; 27x14,5x5 cm ir panašaus dydžio. Bendras atidengto pamato fragmento ilgis – 7,7 m, plotis – 4 m. Mūras apardytas XX a. per jį tiesiant dujotiekio vamzdį. Pamato fragmentas priskiriamas XVIII a. II pusėje–XIX a. I pusėje stovėjusiam pastatui. Fiksuoti du arkinės konstrukcijos pamatai. Įžemis perkasoje nepasiektas. Iš viso perkasoje 1 rasta 237 vienetai XVII–XIX a. radinių, kurių daugumą sudarė buitinės ir statybinės keramikos fragmentai.

Perkasa 2 formuota į R nuo perkasos 1, šaligatvio dalyje. Ji buvo 4,2–4,7 m ilgio ir 3,5–3,9 m pločio, bendro 17 m^2 ploto. Perkasa tirta iki 2,1–2,5 m gylio. Po betoninėmis plytelėmis fiksuotas 60–70 cm storio žvirgždo ir niveliacinio smėlio sluoksnis. Po juo iki pat tirto gylio glūdėjo pilkas gruntas su griuvenomis, kuriame nuo 1,5 m gylio atidengtas R–V kryptimi orientuotas dujotiekio vamzdis. Perkasoje archeologiškai vertingų kultūrinių sluoksnių ar struktūrų neaptikta, įžemis nepasiektas, fiksuoti XX a. sluoksniai, suformuoti dujotiekio įrengimo metu. Juose surinkta 16 XVII–XIX a. buitinės ir statybinės keramikos fragmentų.

1 Arsenalo Street

In 2022, detailed excavations were carried out at the site of the gas pipeline accident at 1 Arsenalo St. in Vilnius. Two trenches were excavated (Fig. 1). Trench 1 covered an area of 86 m^2 and Trench 2 was 17 m^2 in size. The total excavated area was 103 m^2. In Trench 1, an archaeological layer with finds from the 18th and 19th centuries was recorded at a depth of 0.5–1.6 m. An earlier layer, dating from the second half of the 17th to the 18th century, was recorded starting at a depth of 1.6 m and yielded finds typical of this period, including a knife fragment with ornamental bone scales (Fig. 2). At a depth of 70 cm and beyond, masonry fragments were uncovered, attributed to a building dating from the second half of the 18th century to the first half of the 19th century (Fig. 3). Trench 2 was excavated up to a depth of 2.5 m, and yielded only 20th-century fills deposited during the construction of the gas pipeline. The excavation yielded a total of 253 finds.

Dovydas Jovaišas

Bazilijonų gatvė 3

2022 m. spalį–2023 m. gegužę TO tęsė 2021 m. vykdytus archeologinius tyrimus Bazilijonų g. 3. Pagrindinis detaliųjų tyrimų tikslas buvo iki įžemio ištirti archeologinį sluoksnį, į įžemį įgilintus objektus, o numatomose inžinerinių tinklų įrengimo ir renovacijos vietose patikslinti ir nustatyti, ar iki numatomo projektinio statybos darbų gylio esama archeologijos vertybių, ar bus pasiektas archeologinio sluoksnio kraigas, ar esama galimų nekilnojamųjų vertingųjų savybių, archeologinių radinių. Archeologinių tyrimų metu sklype Bazilijonų g. 3, sklypo prieigose, Bazilijonų gatvės atkarpoje prie Aušros vartų, ištirta 11 skirtingo dydžio perkasų. Detaliųjų tyrimų metu ištirtas 774 m^2 plotas, o inžinerinių tinklų įrengimo ir renovacijos vietose žvalgytas 69 m^2 plotas.

Sklypo Bazilijonų g. 3 istorijos raida susijusi su už gynybinės Vilniaus sienos besiple-